

Latvijas Republika

TALSU NOVADA PAŠVALDĪBA

Nodokļu maksātāja reģistrācijas Nr.90009113532

Kareivju iela 7, Talsi, Talsu nov., LV-3201, tālr. 63232110, e-pasts pasts@talsi.lv

Talsos

02.04.2024. Nr. TNPCP/24/12-9/917/N

Valsts kasei

Iesniegšanai e-Pārskatu sistēmā

Finanšu instrumentu risku pārvaldīšanas apraksts

1. Finanšu instrumentu klasifikācija

Finanšu instruments ir vienošanās, kas vienlaikus vienai personai rada finanšu aktīvu (naudu vai līgumā noteiktās tiesības saņemt naudu), bet citai personai - finanšu saistības (līgumā noteikts pienākums nodot citai personai naudas līdzekļus vai citus finanšu aktīvus) vai pašu kapitāla instrumentu.

Talsu novada pašvaldībai ir sekojoši finanšu instrumenti:

- ✓ Pārdošanai pieejamie finanšu aktīvi (nekotēta pašu kapitāla instrumenta, ja budžeta iestādei pieder mazāk par 20 procentiem balsstiesību attiecīgajā kapitālsabiedrībā);
- ✓ Aizņēmumi;
- ✓ Prasības, kas radušās aktīva atsavināšanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus;
- ✓ Saistības, kas radušās aktīva iegādes vai izveidošanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus;
- ✓ Atvasinātie finanšu instrumenti.

2. Finanšu instrumentu kategorijas

Talsu novada pašvaldībā finanšu instrumenti ir sekojošās kategorijās:

- ✓ Finanšu aktīvi:
 - prasības, kas radušās ilgtermiņu aktīvu atsavināšanas rezultātā, ja maksājumu atliek ilgāk nekā 12 mēnešus (bilances konts 1428), prasības par procentu un citiem maksājumiem (bilances konts 2317);
 - pārējie finanšu instrumenti – līdzdalība kapitālsabiedrībā (bilances konts 1359), kur pašvaldībai pieder mazāk par 20 procentiem balsstiesību attiecīgajā kapitālsabiedrībā. Uzskaitē lieto izmaksu vērtību, jo pašvaldība nevar ticami novērtēt nekotēta pašu kapitāla instrumenta patieso vērtību.
- ✓ Finanšu saistības:
 - Aizņēmumi no Valsts kases (bilances konti 5119, 5219), uzkrātās saistības par procentu un citiem maksājumiem par aizņēmumiem (bilances konts 5216).

Pašvaldība finanšu instrumentu atzīst un uzrāda pārskatā par finansiālo stāvokli tikai tad, kad tā kļūst par attiecīgā finanšu instrumenta līguma līgumslēdzēja pusi, un attiecīgais finanšu instruments atbilst finanšu aktīva vai finanšu saistību definējumam un atzīšanas kritērijiem.

3. Finanšu instrumentu risku klasifikācija

Pašvaldībai pārvaldot savus finanšu instrumentus var būt jāsaskaras ar sekojošiem vispārīgiem riskiem:

- ✓ Valsts vai politiskais risks rodas, ja valstī norisinās notikumi, kuri ietekmē politisko vai ekonomisko stabilitāti;
- ✓ Kredītrisks var rasties grūtības atmaksāt aizņēmumus daļējas vai pilnīgas maksātnespējas dēļ;
- ✓ Aizņēmumu procentu likmju risks aizņēmumu procentu likmju maiņas nelabvēlīga ietekme uz aizņēmumu atmaksu;
- ✓ Likviditātes risks grūtības apmaksāt saistības pārmērīga saistību apjoma dēļ attiecībā pret budžeta ieņēmumiem;
- ✓ Informācijas risks zaudējumu rašanās varbūtība saistībā ar patiesas un pilnīgas informācijas nepieejamību par finanšu instrumentu cenām, valūtas kursiem un tirgus tendencēm;
- ✓ Citi riski - nepārvarama vara (dabas katastrofas un stihijas, kara darbības, streiki) u.c. riski, kurus nevar pilnībā prognozēt un kontrolēt.

4. Risku pārvaldība

Talsu novada pašvaldības vadība, prognozējot nākotnes darījumus – investīcijas, kapitālieguldījumus piesaistot ES un citus finanšu instrumentus, regulāri plāno finanšu politikā prognozēto un esošo situāciju, norobežojot finanšu riskus, izvērtējot katras iestādes maksāspēju un ieguldījumu efektivitāti.

Talsu novada pašvaldība realizē mērķtiecīgu un stingru pašvaldības finanšu politiku, nodrošinot gan budžeta izstrādes procesa pārskatāmību, gan arī savlaicīgu tā plānošanu. Talsu novada pašvaldības finanšu politika vērsta uz stabilitātes un ekonomiskās attīstības nodrošināšanu, iestādes mērķu sasniegšanu, efektīvu darbību, vienlīdzības un godīguma principu nostiprināšanu pašvaldības finanšu resursu sadalē.

Kredītriska pārvaldības mērķis ir nodrošināt, lai finanšu instrumenta darījumā iesaistītais partneris neradītu finanšu zaudējumus, nespējot izpildīt saistības. Kredītriska pārvaldība pašvaldībā tiek īstenota, veicot precīzu finanšu uzskaiti un regulāri novērtējot katra darījuma partnera līguma saistību izpildi.

Veicot gada inventarizāciju, katrai prasībai, kas ir finanšu instruments, nosaka maksimālo pakļautību kredītriskam. Inventarizācijas komisija, ņemot vērā vairākus faktorus, izvērtē vai pastāv objektīvi pierādījumi tam, ka izpildās kāds no finanšu aktīva vērtības samazinājuma kritērijiem. Konstatējot šāda kritērija izpildi, finanšu prasībai aprēķina vērtības samazinājumu un uzskaita to sadalījumā pa līguma termiņa kavējuma dienām. Lai pārliecinātos par finanšu saistību atlikumu savstarpējo atbilstību, tiek sagatavoti un visiem darījumu partneriem nosūtīti salīdzināšanas akti par finanšu saistību atlikumu pārskata perioda beigās, ņemot vērā vērtības samazinājumu.

Likviditātes riska pārvaldības mērķis ir nodrošināt pietiekamu aktīvu apjomu saistību segšanai.

Lai pārvaldītu finanšu instrumentus un riskus pašvaldība realizē iekšējās kontroles procedūras:

- ✓ Finanšu un grāmatvedības jomā strādājošie ir ar augstāko izglītību un lielu pieredzi finanšu un grāmatvedības jomā, jaunāko likumdošanā apgūst semināros, savā darbā izmanto spēkā esošus grāmatvedības jomu reglamentējošus normatīvos aktus;
- ✓ Katra darījuma norisei tiek piemērots „Četru acu princips”, t.i., katra saimnieciskā darījuma norisi kontrolē vairāki darbinieki;
- ✓ Ir izstrādāti grāmatvedības organizācijas dokumenti (amatu apraksti, dokumentu

apgrozības apraksts, vienots kontu plāns, finanšu un grāmatvedības nodaļas nolikums un citi dokumenti);

- ✓ Novada pašvaldības struktūrvienības strādā ar vienotu grāmatvedības uzskaites programmu;
- ✓ Ir izstrādāti grāmatvedības informācijas datorsistēmu drošības noteikumi;
- ✓ Grāmatvedības programmai piekļuve atļauta tikai noteiktam personālam, ir ieviesta autorizācija pār darījumiem;
- ✓ Ir nodrošināta grāmatvedības datu rezerves kopiju glabāšana;
- ✓ Grāmatvedības uzskaites funkcija ir atdalīta no pārējām iestādes darbības funkcijām;
- ✓ Tiek veiktas kontroles par to, ka darījumi pareizi uzskaitīti, nav pazaudēti, divkāršoti vai sagrozīti;
- ✓ Gada beigās tiek veikta visaptveroša ilgtermiņa ieguldījumu, apgrozāmo līdzekļu – krājumu, prasību, naudas līdzekļu un saistību atlikumu inventarizācija;
- ✓ Nodrošināta budžeta izstrādes procesa pārskatāmība un savlaicīga tā plānošana;
- ✓ Pašvaldības finanšu politika vērsta uz stabilitātes un ekonomiskās attīstības nodrošināšanu iestādes mērķu sasniegšanu, efektīvu darbību, vienlīdzības un godīguma principu nostiprināšanu pašvaldības finanšu resursu sadalē;
- ✓ Pašvaldības tīmekļa vietnē www.talsi.lv tiek publicētas pašvaldības darbības stratēģijas finanšu instrumentu pārvaldības jomā un pašvaldības informatīvajā izdevumā Talsu novada ziņas, pašvaldības publiskajā pārskatā.

Galvenie Talsu novada pašvaldības finanšu instrumenti un ar tiem saistītie riski ir aizņēmumi Valsts kasē.

Lai mazinātu un novērstu likviditātes risku, t.i., lai pašvaldībai nerastos grūtības atmaksāt aizņēmumus, pašvaldības saistību apjoms procentos pret plānotajiem pamatbudžeta ieņēmumiem nepārsniedz likuma “Par budžetu un finanšu vadību” 35.pantā noteiktos 20%. Pašvaldībai tie sastāda 6.47%.

Lai novērstu aizņēmumu atmaksas termiņu kavēšanas risku, pašvaldības atbildīgais darbinieks sistemātiski seko aizņēmumu atmaksas termiņiem izmantojot Valsts kases e-pakalpojumu sistēmu “e Aizņēmumi”, veicot plānoto maksājumu atlasī pēc datuma.

Tā kā pašvaldībai ir aizņēmumi Valsts kasē, tad pastāv procentu likmju svārstību risks. Lai mazinātu šī riska ietekmi, vienu reizi gadā novada pašvaldība pārskata aizņēmumu procentu likmes un piedāvāto iespēju robežās izvēlas izdevīgākos kredītu nosacījumus saglabāt mainīgo procentu likmi, vai pāriet uz pastāvīgo procentu likmi, lai pēc iespējas samazinātu procentu likmi aizņēmumiem Valsts kasē.

Kontrole pār galvojumiem pamatā ir atrunāta galvojumu līgumos. Galvojuma saņēmējam jāsniedz atskaites par galvojumu nomaksu un par būtiskām izmaiņām jāinformē pašvaldība. Kapitālsabiedrības pašvaldībai sniedz katru mēnesi atskaites par galvojumu nomaksu.

Galvenais mērķis ir iegūt pozitīvu atdevi no ieguldījumiem. Tomēr katrs ieguldījums ir saistīts ar tirgus risku, tādēļ gala rezultātā peļņa no ieguldījumiem var izrādīties mazāka nekā cerēts.

Domes priekšsēdētājs

A. Āboliņš

Grunte 26375053
aiga.grunte@talsi.lv